

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

12. stranica

Spomen-večer u čast Đuri Frankoviću održana u Lukovišću

Obnova školske zgrade u Sambotelu

3. stranica

Marindanski bal u Santovu

6. stranica

Usuglašavanje kalendara aktivnosti

7. stranica

Komentar

Tri sobe, troje djece i četiri kotača

Godine 2000. Fidesovom je krilaticom postalo „tri sobe, troje djece i četiri kotača“, te je od narečene godine ta stranka usredotočena na pojedine povlastice obitelji s djecom, pogotovo ako ih je troje. Ovih je dana apsolutni pobjednik medijskih platforma program Fidesa, vladajuće stranke u Mađarskoj, koji u sedam točaka donosi dio njegove buduće demografske strategije. Primjerice, za obitelji s najmanje dvoje djece kako bi im se pomoglo u kupnji vlastita doma, potom subvencije za kupnju automobila i oslobođanje od poreza za žene koje odgoje najmanje četvero djece. Žene mlađe od četrdeset godina koje sklope prvi brak mogu dobiti zajam od deset milijuna forinta. Trećina će zajma biti oproštena kada se rodi drugo dijete, a cijeli iznos otpisan nakon rođenja trećega. Analitičari i stručnjaci pojedinih instituta i zavoda zaključili su da narečeno ide u prilog tzv. srednjoj klasi te je za očekivati da taj demografski program u cijelosti, u godišnjemu državnom proračunu iznosi 250 – 300 milijarda forinta. Studija o posljedicama plana djelovanja nije javna, vlada je „otkrila“ tek toliko da je ove godine taj iznos za demografski program u sedam točaka 75, sljedeće godine 150 milijarda forinta, a za sufinanciranje učenja stranoga jezika u inozemstvu 90 milijarda forinta godišnje. Srž je računice da su ove godine očekivani izdatci 122 – 146, sljedeće godine 244 – 288, a 2021. godine 265 – 311 milijarda forinta. Strategijski plan uz ostalo govori i o unapređenju broja jaslica, za što je za tri godine potrebno osigurati 21 tisuću mjesta; do kraja ove godine deset tisuća, 2020. i 2021. godine pak pet ili šest tisuća. Po Sindikatu zaposlenih u jaslicama, trenutno u Mađarskoj kapacitet je jaslica za 47 169 djece, a u 2571 naselja uopće nema jaslica, te smatraju da stopostotna pokrivenost ne postoji ni u skandinavskim državama. Također naglašuju da između 2017. i 2018. državno je izgrađeno 11 jaslica, u jaslicama radi 12 tisuća zaposlenih, od kojih 7-8 tisuća u odgoju i obrazovanju djeteta. Stanje otežava i činjenica da sve manje njih želi raditi u tim ustanovama, te da 20 – 30 posto mladih ne želi se zaposliti u Mađarskoj. Obećanja je bilo i prijašnjih godina, primjerice u siječnju 2016. rečeno je da će se do 2018. povećati kapacitet na 60 tisuća, no trenutno nije postignuto ni 50 tisuća mjesta, i nije im jasno kako će nastati od 13 tisuća minusa za nekoliko godina 21 tisuća plusa.

Kristina

Glasnikov tjedan

Uz potporu koju imaju slovom zakona sve narodnosne odgojno-obrazovne ustanove te one u održavanju narodnosnih samouprava i one u kojima se u nekom vidu odvija nastava narodnog jezika i književnosti, potom ustanove, samouprave narodnosnih zajednica na svim razinama, institucija narodnosnoga glasnogovornika, ustanove koje se na mjesnoj ili područnoj te teritorijalnoj razini bave projektima vezanim uz narodnosne zajednice u Mađarskoj, ustanove u održavanju narodnosnih samouprava, mediji u održavanju narodnosnih samouprava u 2019. godini iz državnoga proračuna Mađarske osigurani su s oko dvije milijarde forinta točno s milijardu 985 milijuna forinti za potpore koje narodnosne zajednice mogu ostvariti iz sredstava državnoga proračuna putem natječaja.

Ovih se tjedana očekuju i konačne odluke tijela koja razmatraju pristigle natječaje što ih je raspisao Fond „Gábor Bethlen“ u studenome 2018. godine. U tijelima koja odlučuju o pristiglim natječajima, Hrvatska državna samouprava ima svoju predstavnicu, a to je zamjenica HDS-ova predsjednika, a jednako tako Narodnosni odbor delegirao je u tijelo Odbora koji odlučuje o narodnosnim natječajima troje članova, a jedan od njih upravo je hrvatski glasnogovornik u Mađarskom parlamen-

tu, član spomenutoga Narodnosnog odbora Mađarskog parlamenta. Čuje se ovih dana kako su hrvatske organizacije, uglavnom hrvatske samouprave, ustanove, ali i civilne udruge na raspisane natječaje poslale više od 200 natječaja. Koliko će dobiti sredstava za svoje projekte iz okvirnog iznosa od dvije milijarde forinta, saznat ćemo ovih mjeseci. Natjecati se moglo u četiri kategorije: potpora za djelatnost civilnih udruga, za projekte kulturnoga i vjerskog sadržaja, za kampove i za usavršavanje pedagoga. U odnosu na visinu potpore u 2018. godini, u 2019. ona je veća za pola milijarde forinti. Kako nagla-

„Je li razmjerno s povećanjem državne potpore jača znanje materinskoga jezika, komunikacija na njime, hrvatska nacionalna svijest, i da ne nabrajam dalje, očekivani rezultati koje očekuje i država i zajednica koja se natječe za to, na nama je samima da ocijenimo.“

šava Vlada Mađarske, Vladina narodnosna politika u posljednjih godina učinila je takve korake koji jačaju opstanak narodnosti u Mađarskoj. Naime, u 2010. godini spomenuti okvir o kojem ovdje pišemo bio je svega 125 milijuna forinta. Tako se u 2019. godini kulturni i vjerski programi narodnosnih zajednica putem natječaja pomažu s 650 milijuna forinta, a usavršavanja pedagoga pomažu se s dvostruko više sredstava nego u 2018. godini. Djelovanje narodnosnih civilnih udruga pomaže se sa 700 milijuna, a kampovi u matičnoj zemlji narodnosti sa 600 milijuna forinta. Je li razmjerno s povećanjem državne potpore jača znanje materinskoga jezika, komunikacija na njime, hrvatska nacionalna svijest, i da ne nabrajam dalje, očekivani rezultati koje očekuje i država i zajednica koja se natječe za to, na nama je samima da ocijenimo.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Sambotel

U januaru štartala obnova buduće zgrade Hrvatskoga obrazovnog centra

„Područje gradnje! Ulaz prepovidan!”, tako piše pri putni vrati budućega sambotelskoga Hrvatskoga obrazovnog centra, a s vanjske strane objekta ni najmanjega znaka nij, kakove velike promjene se dižu u nutarnjem dijelu. Prekorakne se prag i človik se suoči s prizorom, koji je rezultat skoro dvomisećnoga djela, jer renoviranje negdašnje osnovne škole, kasnije gimnazije, u velikom tempu biži jur od januara. U auli, iako još na sve strane ležu otpadni materijali, vriče s dugovanji za obnavljanje, u širokoj liniji piju u se svitlinu na bijelo nafarbane stijene. U ovoj prostoriji o detaljnoj obnovi se pominaju Edita Horvat-Pauković, sa strane održavatelja Hrvatske državne samouprave zadužena osoba za Hrvatsku školu i čuvarnicu, i Zoltan Gerenčer, jedan od zastupnikov i vlasnikov sambotelske firme Rent-Goo Kft, ku peljaju braća Gerenčer, podrijetlom Gradišćanski Hrvati iz Narde. Predstavnik oduševljeno nam pokaže jur napravljena djela,

Vanjski dio još čeka na obnavljanje

Aula bit će svitlija nego što je prlje bila

Zoltan Gerenčer pokazuje nove pločice Editi Horvat-Pauković

objašnjava daljnje mjere obnavljanja. „Mislim da svi moremo biti zadovoljni ritmom obnove, neki ljudi su bili još skeptični u septembru pri planiranju. U prethodno vrijeme imali smo to, što je drugim bilo manje vidljivo, planiranje na terenu, financijska kalkulacija oko 120 milijun Ft, iskanje djelatnika, stručnjaka što nije stavljeno nigdar u izlog”, objašnjava Edita Horvat-Pauković, a šef investicije nas usput pelja prik prostorij i učionice. Hitamo slalome med djelatniki, vidimo prostorije jednu za drugom, pokažu se pločice, ke još čekaju na po-metanje, poredjeni su novi obloki i vrata za minjanje. „Po prvom dogovoru, do kraja aprila mora biti sve gotovo da budemo imali dovoljno vremena za dokumentaciju, ali ako tako friško bude išlo sve kot dosad, onda sam sigurna da do kraja marcijuša 90 % bit će gotovo na zgradi, a selidba je predvidjena u juliju”, kaže Edita Horvat-Pauković. Najveći dio se pripravlja u prizemlju za mjesto čuvarnice, a na prvom katu će imati uz učionice i male prostori-je, ke su po propisu određene. Ovde nisu morali ništa srušiti,

U neočekivanom tempu bižu djela

popravlja se samo manje falinge, vodeni blok, nafarbaju se stijene i ugradjeni or-mari. Slijedi još kontrola grijanja, struje i vodovoda. Postepeno se oblikuje i buduća rezidencija gradske Hrvatske samouprave s trimi samostalnim sobama, a za generalne probe kulturnih grup će moći služiti i ogromna školska aula. Športska dvorana odgovara zahtjevom, tamo tribi samo oprati stijene, iščistiti svlačionice, i obnoviti vodeni blok za tuširanje. Na kraj će ostati vanjska obnova, popravki, izolacija, ka će vjerojatno povlići i dodatne stroške, doz-najemo od stručnjaka. „Sad nam dvor onako izgleda kot jedna teritorija poslije bom-bardiranja, kad sve što su srušili nutri, došlo je van na dvor. U kontenere će se sve staviti na kraju u jednom krugu, zatim ćemo imati vremena urediti športski plac i

park za igranje”, naglašava moja sugovornica ka ima ufanje i vje-ru da za misecdan će buduća školska zgrada jur bliže stati tom izgledu, kojega su skupa zasanjali investitori, projektanti, a i bu-dući vlasnici Hrvatske čuvarnice i osnovne škole ka će nositi ime gradišćanskoga velikana Mate Meršića Miloradića. *Tiho*

Nagrada za životno djelo

Vrhunski sportaš i trener Stipan Filaković, osnivač i do danas voditelj KUD-a „Mohač“

Ovih dana novo priznanje: Najuspješniji trener Đačke olimpijade

Mohačanin Stipan Filaković kao priznanje za dugogodišnji istaknuti rad sportaša, trenera i sportskog voditelja primio je Nagradu za životno djelo koja mu je dodijeljena u povodu obilježavanja 130. godišnjice postojanja mohačkoga športskog društva Mohácsi Torna Egylet 1888., drugoga najstarijega kluba u Mađarskoj koji danas radi sa šesnaest športskih sekcija. Nagrada mu je uručena na svečanosti održanoj 27. listopada u mohačkom Omladinskom središtu, u nazočnosti petstotinjak bivših i sadašnjih sportaša, trenera, voditelja i uzvanika. *U Budimpešti je 23. siječnja ove godine primio novo priznanje: Najuspješniji trener Đačke olimpijade 2017./2018. godine koje mu je dodijelio Savez mađarskoga đačkog sporta.*

Ne samo zbog atletičarske nego i uspješne trenerske karijere Stipan Filaković jedan je od znamenitih likova mohačke sportske udruge MTE 1888. Rođen je 1954. godine u Santovu, po njegovim riječima, u centru svijeta gdje je kao učenik Santovačke hrvatske (tada hrvatsko-srpske škole) igrao nogomet, rukomet, ali i plesao u školskoj folklornoj skupini. Kako nam uz ostalo reče, natjecateljskim se sportom počeo baviti s petnaest godina.

– Već u Santovačkoj školi volio sam sport, ali baš u nogometu, što se najviše igralo na selu, pa i u Santovu, nisam bio tako dobar. Kada smo na satu tjelesnog odgoja igrali rukomet, to sam već uživao. Kada sam došao ovamo, u mohačku poljoprivrednu srednju školu „Marek“, gdje sam poslije radio kao nastavnik 36 godina, prve godine još ne, ali na drugoj godini profesora tjelesnog odgoja prijavila me je na županijsko natjecanje u krosu na dva kilome-

tra. Tamo sam osvojio drugo mjesto, nakon čega su me pozvali na trening i tako sam od svoje petnaeste godine trenirao u našem mohačkom klubu – prisjeća se početka svoje sportske karijere.

Godinu dvije nastupao je gotovo u svim disciplinama. Kao srednjoškolac treće godine sasvim slučajno pobijedio je na županijskoj đačkoj olimpijadi na 110 metara s preponama, a poluzavršnici kada je istrčao županijski rekord srednjoškolaca, što je u završnici popravio s još tri desetinke. Tako je krenula njegova preponaška karijera, prvo u kraćoj disciplini, na 110 metara, a zatim na 400 metara. Već sljedećega tjedna na županijskom natjecanju na 400 metara s preponama opet je istrčao županijski rekord. Iste godine, već kao učenik četvrtog razreda, na državnom prvenstvu osvojio je jedno četvrto mjesto među omladinima i jedno peto mjesto među odraslima. Tako je postao i ostao preponaš. Premda pojedinačno, kako nam reče, nikada nije bio državni prvak Mađarske u svojoj jačoj disciplini na 400 metara s preponama, a nastupio je u devet završnica i osvojio sve od 2. do 8. mjesta, s momčadi mohačkoga kluba bio je prvak Mađarske u štafeti na 4 x 400 metara.

Kao vrhunski sportaš bio je i član šireg okvira mađarske reprezentacije, pet puta nastupao je u završnici mađarskog prvenstva na 400 metara s preponama, a njegovi su učenici raznih dobnih skupina osvojili ukupno 79 naslova prvaka Mađarske. Uz to postigao je i lijepe međunarodne uspjehe, svojedobno kao trener imao je i višestrukog prvaka na međunarodnom Omladinskom natjecanju prijateljstva (mađarski IBV) na kojem su tada sudjelovali natjecatelji iz 11 socijalističkih država. Treba samo napomenuti da su tu bili sportaši iz Sovjetskog Saveza, Njemačke Demokratske Republike, Kube, Rumunjske, Poljske... konkurencija ravna jednomu svjetskom prvenstvu. Više je godina radio i kao trener za reprezentaciju, trenirao je četiristometraše, preponaše na četiristo metara i štafetu na 4 x 400 metara. Za-

Stipan Filaković

nimljivo da je imao prvake na 400 i 800 metara, i jednog koji je pet puta bio prvak u skoku udalj, ali nikada preponaša. Kao aktivni sportaš s 30 godina, bio je četvrti na državnom prvenstvu na 400 m s preponama, nastavio je kao trener, a zatim je nakon jedne ozljede prekinuo s trčanjem, a poslije kao veteran ponovno nastavio s natjecanjem. Bio je višestruki prvak Mađarske. Na Svjetskom prvenstvu veterana u Baffalou u SAD-u bio je osmi na 400 metara s preponama, a godinu dana poslije u Italiji na EP-u osvojio je drugo mjesto, srebrnu medalju.

Nedavno, 1. rujna 2016. godine, završio je trenersku karijeru, a po struci profesor tjelesnog odgoja i biologije u veljači ove godine otišao je u mirovinu. – Sada treniram samoga sebe – reče Stipan Filaković, koji se još uvijek bavi konjičkim sportom, natjecanjem u dvopregu, a i dalje vodi tronacionalni KUD „Mohač“. Budući da je natjecanje u dvopregu tehnički sport, nije toliko fizički naporan, a ljubav prema konjima traje od djetinjstva. – Dok se mogu popeti na fijaker, dotle ću ići na natjecanja – kaže Filaković. Najradije odlazi u svoje rodno selo Santovo gdje je osvajao sva mjesta od prvog do posljednjeg. Lani jedno drugo i jedno četvrto mjesto, a ove godine bio je posljednji. No natječe se i u Mohaču, u Baranji i Tolni. – Možda i nije bitno koje mjesto osvojiš, znatno je važnije da je to kao jedna velika obitelj. Ipak, najveći uspjeh na državnom natjecanju dvopregaša, kamo se kvalificira po tri najbolja iz svake županije, osvojio je jedno deveto (2008.) i jedno 11. mjesto (2011.).

Santovo je dalo više vrhunskih sportaša, reprezentativaca, osvajača svjetskih i olim-

Na natjecanju u dvopregu

U narodnoj nošnji

pjijskih odličja. Spomenimo glasovitog nogometaša Florijana Alberta i petobojca Živka Villányija, rođenog Đurić. Stipan Filaković s njima je u bliskim rodbinskim vezama. Važna je nadarenost, ali uz to još je važnije zalaganje, rad. Zsigurno ima nešto i u podneblju, u genima, jer s majčine strane potječemo iz jedne obitelji, ali i u podrijetlu. I naša hrvatska, šokačka krv za-

služna je da se nikada ne predajemo, pokazati da ja to hoću i mogu.

Fila, kako ga odmilja zovu prijatelji u Mohaču i Santovu, nije samo priznat sportaš, atletičar, trener i dvopregaš, nego jednako tako i kulturni, društveni djelatnik, plesač i voditelj folklor.

Prije četrdeset i pet godina utemeljio je tronacionalno kulturno-umjetničko društvo, koje je djelovalo pod raznim nazivima: „Vada“, „Marek“, „Nova brazda“, i konačno „Mohač“ čijim je voditeljem ostao do danas. Od samih početaka tronacionalno društvo, njeguju ponajprije hrvatski folklor, a uz to i njemački i mađarski. I dalje vodi „KUD“ Mohač, a kako kaže, „to se u Mohaču ne može odreći, pogotovo nakon četrdeset i pet godina“, iako traži nasljednika, ali se zasada još nitko ne prima. Iako su ove godine trebali obilježiti 45. obljetnicu djelovanja društva, zbog osobne prezauzetosti, kao i zauzetosti plesača ovaj jubilej, zapravo 45 + 1 proslavit će 16. kolovoza iduće godine, dan uoči četverodnevne Međunarodne smotre folklor u Mohaču. Nakon usuglašavanja i dogovora odlučili su da će svaki naraštaj izvesti koreografiju

koju je svojevremeno upravo s njima uvježbao. Prema procjenama, kroz društvo je prošlo 1200 – 1300 ljudi. Danas društvo djeluje s pet skupina, učenici nižih, zatim viših razreda, srednjoškolci i studenti, i izvorna skupina ili stariji članovi koji plešu od početaka, a nakon kraćeg prekida opet plešu od 30. godišnjice društva. Danas u pet dobnih skupina imaju umalo 200 plesača.

Bio je predsjednik Hrvatske samouprave grada Mohača i član Skupštine Hrvatske državne samouprave. Dobitnik je više priznanja, među najvažnijim priznanjima KUD-a „Mohač“ ističe „Izvanredno vrednovano društvo“. Osobno je dobitnik *Nagrade za mladež Baranjske županijske samouprave* (2009.), atletskom treneru, voditelju KUD-a „Mohač“ za višedesetljetni stručni rad na polju odgoja podmlatka te za djelatnost na polju očuvanja narodnih tradicija, *Zlatnog prstena Grada Mohača* (2013.) za četrdesetogodišnji istaknuti rad u KUD-u „Mohač“, *HDS-ove Nagrade za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj* (2013.) koju je dobio zajedno s KUD-om „Mohač“. S. B.

Od 2019. godine povećanje narodnosnog dodatka

Tako je iznos narodnosnog dodatka od 1. siječnja ove godine za nastavnike s visokoškolskom spremom bruto 54 810 forinta, a s fakultetskom spremom 60 900 forinta

Tijekom parlamentarne rasprave 16. listopada 2018. godine, vladajuća stranka i oporba podjednako su poduprle prijedlog o povišenju narodnosnog dodatka. Predlagatelj Imre Ritter, predsjednik Odbora za narodnosna pitanja, u zaključnoj je riječi rekao da se dovršavaju pregovori o uvođenju programa stipendiranja u izobrazbi narodnosnih odgojitelja, čime bi se povećale i početničke plaće, i ugovorom bi se osiguralo diplomantima da se zaposle u struci. Namjerno nisu htjeli diferencirati u dodatcima jer bi se oni dali svim zaposlenicima u struci. Izvijestio je i o tome da žele prvo ispitati pravo na dodatak za 2020. školsku godinu kako bi se postigla povišica i za „klasične“ narodnosne nastavnike. Slaže se da ovaj prijedlog neće dovesti do rješenja sveopćeg manjka pedagoga, no ako bi se uspio povećati broj sudionika u izobrazbi narodnosnih odgojitelja, gotovo je sigurno da bi se riješilo pitanje manjka pedagoga i u predškolskom odgoju. Potpisnik prijedloga, narodnosni zastupnik Imre Ritter je rekao: Cilj je zakonskoga prijedloga da uravnoteži manjak broja narodnosnih pedagoga, što u zadnje vrijeme čini sve veći problem u narodnosnim odgojno-obrazovnim ustanovama, te da za narodnosti u Mađarskoj osigurava kadrove s odgovarajućom stručnom spremom. Opširno je izvijestio o položaju narodnosnih, prije svega njemačkih vrtića, o postojećem nedostatku odgojitelja. Prema prijedlogu narodnosni dodatak s 15 posto od 1. siječnja 2019. povećao na 30 posto. Dodao je da se povećanje dodatka odnosi na sve narodnosne odgojno-obrazovne ustanove, bez obzira kakav im je način djelovanja, sredstva za povećanje dodatka narodnostima će se osigurati kao dodatna

potpora. Imre Ritter zahvalio je onima šesterim narodnostima koje u Mađarskoj nemaju svoje odgojno-obrazovne ustanove, ipak su poduprle predložene zakonske izmjene i dopune. / EMMI: zajednički nam je interes narodnosni pedagog – József Bódis, državni tajnik za obrazovanje pri Ministarstvu ljudskih resursa, u obrazloženju ciljeva za povećanje dodatka narodnosnih pedagoga s 15 na 30 posto, među inima, istaknuo je podizanje razine izobrazbe narodnosnih odgojitelja, povećanje učinkovitosti jezične izobrazbe te primjerenije honoriranje rada pedagoga. Po njemu, kao postignuće ostvarivanja ovoga programa, porast će broj prijavi za studije za izobrazbu narodnosnih odgojitelja. Povećanje razine izobrazbe narodnosnih pedagoga nazvao je zajedničkim interesom. Prema dosadašnjem na narodnosni dodatak imali su pravo oni nastavnici, profesori i odgojitelji koji su raspolagali s visokoškolskom ili fakultetskom spremom narodnosnog jezika i 50 posto svojih obvezatnih sati održali na narodnosnom jeziku. Narodnosni dodatak do kraja prošle godine za nastavnike s visokoškolskom spremom je bio bruto 27 405 forinta, a s fakultetskom spremom 30 450 forinta. Prema modificiranom zakonu o javnom obrazovanju od 1. siječnja taj iznos se udvostručio. Naime, iznos narodnosnog dodatka određuje se prema osnovici plaće (illetményalap) koja je za pedagoge s visokoškolskom spremom 195 000 forinta, a za one s fakultetskom spremom 203 000 forinta. Tako je iznos narodnosnog dodatka od 1. siječnja ove godine za nastavnike s visokoškolskom spremom bruto 54 810 forinta, a s fakultetskom spremom 60 900 forinta. (mti)

Marindanski bal u Santovu

Članice plesne skupine Hrvatske škole

Redovita pokladna zabava, koja se od sedamdesetih godina 19. stoljeća priređuje o blagdanu Svijećnice (2. veljače), i ove godine, u subotu 2. veljače, u prostorijama doma kulture okupila je članove mjesne zajednice. Kako se toga dana proslavljaju imendani, Marije, Mari-ce i Marini, po njima je i dobila naziv – Marindanski bal. Narečeni datum Hrvatska je samouprava još nakon svog utemeljenja 1995. godine proglasila blagdanom mjesne hrvatske zajednice.

Do svojeg ukinuća poslije Drugoga svjetskog rata, organizator priredbe bio je Katolički krug, poslije Hrvatska škola, a zatim Državna udruga šokačkih Hrvata. Od 1995. godine suorganizatori su Marindana Hrvatska samouprava i Hrvatska škola, a posljednjih godina zabava se priređuje u obiteljskom ozračju s naramkom. Uz javno okupljanje i druženje, pokladna je zabava oduvijek nastojala čuvati i njegovati tradicije i običaje, napo-

se nošnju, plesove i pjesme šokačkih Hrvata, a sve to poradi očuvanja nacionalne samosvijesti.

Premda je danas narodna nošnja već samo dio prigodnoga

Tamburaški sastav „Santovci“

U kolu učenice i voditelj skupine Ilija Stipanov

programa, ona ukazuje na to da se i dalje ne samo čuva nego prenosi i na mlađe naraštaje. Tako su i ove godine članice plesne skupine Hrvatske škole u pratnji Tamburaškog sastava „Santovci“ bal otvorile s uobičajenom marinskom pjesmom „Marin, majko, lipo ime...“, a zatim izvele splet šokačkih plesova. Pripremio ih je voditelj Ilija Stipanov, i sam član Hrvatske samouprave.

U nastavku večeri za dobro raspoloženje ponovno su se pobrinuli „Bereški tamburaši“ koji su od početka 2000-ih godina redoviti gosti u Santovu. Tako je šokačka veselica uz druženje, pjesmu, ples i tambure potrajala do sitnih sati.

Stipan Balatinac

Usuglašavanje kalendara događanja hrvatskih samouprava u Baranjskoj županiji

U Hrvatskome klubu Augusta Šenoe, ustanovi u HDS-ovom održavanju, 15. siječnja održan je sastanak koji je sazvao predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac. Kako saznajemo, on je na sastanak pozvao u prvom redu predsjednike i zastupnike hrvatskih samouprava u Baranjskoj županiji, kojih je 34. Sastanku su se odazvali uglavnom predsjednici iz 14 hrvatskih mjesnih samouprava, a od nekih su došli i zastupnici. Bili su predsjednici zastupnici ovih naselja: Salanta, Fok, Martinci, Kozar, Katolj (2), Semelj, Pogan, Udvar, Pečuh, Kukinj (2) Birjan, Vršenda, Harkanj (2), Šikloš, Selurince.

Sastanku je pribivao i HDS-ov predsjednik Ivan Guban (ujedno i u ulozi predsjednika pečuške Hrvatske samouprave) i konzul savjetnik Neven Marčić.

Obraćajući se nazočnima, Mišo Šarošac reče da su samouprave u očekivanju sredstava za djelovanje i sredstava koje će dobiti na temelju poslanih zapisnika o dodatnom djelovanju. Ali već se planiraju brojni programi, cilj bi bio dogovorom izbjeći njihova preklapanja. U kalendaru aktivnosti posebno su naznačena događanja državnoga značaja u organizaciji HDS-a i ustanova u HDS-ovu održavanju, a koja će se odvijati u Baranjskoj županiji ili na državnoj razini u drugim regijama na koje se organizirano očekuje i dolazak Hrvata iz Baranjske županije. Kako se čulo, rad županijskih hrvatskih samouprava pomagat će HDS s maksimalnim iznosom od milijun forinta godišnje, i to ponajprije namijenjenih za programe državnoga značaja u HDS-ovoj organizaciji. Podijelivši nacrt kalendara aktivnosti, Šarošac je dodao da je to tek okvirni plan koji će se nadopunjavati i nadopunjuje se. Od se nekih osoba čulo da je u prošloj godini bio problem „potrošiti“ dobivena sredstva, čemu su se drugi čudili, a mnogo se razgovaralo, doduše potihom, i o „mogućnostima“ i načinima obračuna dobivenih sredstava.

Obraćajući se nazočnima u ulozi HDS-ova predsjednika, Ivan Guban reče da se nalazimo u izbornoj godini, pa se očekuje da će izbori za mjesne i narodnosne samouprave biti u listopadu. Savez Hrvata u Mađarskoj priprema se za nje i pregovara oko jedinstvene (jesne) liste za izbore zastupnika u HDS. Pregovori se vode sa zalskim i gradišćanskim Hrvatima. Prozvao je članicu predsjedništva Savez Hrvata u Mađarskoj Marijanu Balatinac (nazočna u svojstvu predsjednice vršendske Hrvatske samouprave) da kaže o tome nekoliko riječi. Dodao je, kako je čuo, da će Savez potpomagati tek kandidate koji su zadnjih pet godina plaćali članarinu (ili će je morati uplatiti ako žele dobiti potpis za kandidaturu? – novi članovi). Marijana Balatinac reče da će u Baranjskoj županiji ona, kao članica Predsjedništva SHM-a, u ime članova SHM-a iz Baranjske županije potpisivati kandidaturu kandidatima za izbore za mjesne hrvatske samouprave koji žele na izbore krenuti u bojama SHM-a... Čulo se da bi trebalo početi razmišljati i o personalnim pitanjima, imenima ljudi koji će dospjeti na županijsku i državnu listu, jer nije svejedno tko nas predstavlja. HDS-ov predsjednik reče da bi još prije ljeta trebalo sazvati sastanak na temu listopadskih izbora. Dodao je da se radi na utemeljenju Mješovitog odbora Osječko-baranjske županije za suradnju s Hrvatima u Baranjskoj županiji.

Dio okupljenih u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe

Konzul savjetnik Neven Marčić upoznao je nazočne s programima generalnog konzulata u 2019. godini. Reče da će u pečuškom Hrvatskom kazalištu 19. travnja nastupiti Klapa Tramontana, Dan državnosti bit će obilježen 20. lipnja, a planira se i jedna izložba te gostovanje Klavirskoga trija Dubrovnik.

I u ulozi predsjednice Udruge baranjskih Hrvata istupila je Marijana Balatinac te navela predviđene programe Udruge, tako 20. srpnja ribičko natjecanje u Mišljenju, 5. listopada županijsko usavršavanje zborova u Vršendi uz potporu vršendske Hrvatske samouprave, od 28. srpnja do 2. kolovoza omladinski kamp u vlašičkome „Zavičaju“, 7. prosinca natjecanje u nadijevanju kobasica, a u dogovoru s hrvatskom referaturom Pečuške biskupije i njezinim voditeljem velečasnim Augustinom Darnaijem, 20. listopada priprema se hodočašće u Mariju Bisticu.

Zastupnica kukinjske Hrvatske i Seoske samouprave, pomoćnica velečasnog Augustina Darnaija u hrvatskoj referaturi Pečuške biskupije, urednica vjerskog časopisa Zornica, nakladnika zaklade Zornica koji se financira preko HDS-a, iza koje stoji njezina utemeljiteljica Milica Klaić Taradija, upozнала je nazočne s planovima referature: izlet vjeroučitelja u Đakovo, hodočašće u Mariju Bisticu, mjesečne mise od travanja do listopada u Đudu/Judu, gostovanje đakona iz Đakova u školi i na sveučilištu, sudjelovanje na državnom Danu Hrvata i državnom Hrvatskom hodočašću, izložba dječjih radova, podupiranje mjesečne mise u pečuškoj kertvaroškoj crkvi, molitva krunice u Đudu, križni put na Crni petak na pečuškoj kalvariji povezan s klanjanjem, podupiranje pečuške polnočke, izradba i izdavanje knjižice za hodočasnike, nastup Szilárda Kovácsa u Zagrebu u sklopu programa Pasijska baština, usavršavanje i učenje novih crkvenih pjesama...

Milica Klaić Taradija dodala je da Zaklada Zornica (7668 Kökény, Kossuth u. 10/B) u Salanti 30. ožujka priprema priredbu Pasijska baština.

Predsjednica šikloške Hrvatske samouprave Timea Bockovac upozнала je nazočne s događanjima koja se planiraju za jubilaru, V. Hrvatsku večer u Šiklošu, koje bi bilo održano 30. lipnja uz koncert Borisa Novkovića, za što ima obećanja da će se i drugi odazvati i dati potporu za njegovo održavanje.

Branka Pavić Blažetin

Balade Petrice Kerempuha

„Nigdar ni tak bilo da ni nekak bilo, pak ni vezda nebu da nam nekak ne bu“ (Khevenhiller)

Balade Petrice Kerempuha Miroslava Krleža, predstava HNK Varaždin, prikazana u pečuškome Hrvatskom kazalištu 7. veljače 2019. godine, još nas je jednom uvjerila u svestremenost Krležina književnog pisma i pronicavost i snagu hrvatskoga Don Kihota Petrice Kerempuha kroz hrvatska stoljeća.

Kako nam kaže intendantica HNK Varaždin Jasna Jakovljević, predstava *Balade Petrice Kerempuha* preminulog redatelja Georgija Para, zasigurno jednog od najvećih hrvatskih redatelja i najvećih krležijanaca, sa sjajnom glumačkom družinom HNK u Varaždinu stvara izniman kazališni čin, i pečuška je izvedba već četrdeseta i nešto u redu. Aktualizacijom Krležina književnog pisma iz Balada Petrice Kerempuha kao i scenskom teatralizacijom ostali smo iznenađeni koliko je aktualna svaka izgovorena riječ na pozornici. Sjajna glumačka družina uvjerila nas je kako „Siromaštvo i bunt prestaju biti socijalni, već postaju egzistencijalni pojmovi. Lica su uspostavljena siromaštvom kao egzistencijalnim stanjem.

Unutar toga se kreću između svakodnevlja i bunta, a izlaze definitivno pronalazi i konstatira Krležinim tekstom. Krležina poetičnost prođuhovljuje povijest i sadašnjost i ukazuje na svojevrsnu svestremenost ljudske egzistencije. Ovu predstavu označava teatarski čin trajanja, bivanja i zbivanja.“

„Fragmenti Krležinih *Balada* stvaraju zanimljive žive situacije i dijaloge prepoznatljive svakomu današnjem gledatelju, a glumačkim i redateljskim činom postaju iznimnom kazališnom predstavom. Kajkavski tekst svojom specifičnošću dodatno govori o stvarnosti i poeziji kazališta istodobno, a esejistički dijelovi na štokavskom standardu, sjajan su kontrapunkt i afirmacija kajkavskim *Baladama*.“

Prilagodbom koja povezuje poetski svijet Balada s naglašeno kritično prikazanom suvremenom zbiljom stvorena je iznimna poetska drama slojevitih značenja koja efektnom režijom i sjajnim glumačkim ostvarenjima predstavlja jedan od vrhova našega suvremenog teatra – čitamo u popratnom tekstu predstave

JESTE LI ZNALI...

Darko Rundek 2008. godine snimio je i izdao album „Balade Petrice Kerempuha“ s desetak balada uglazbljenih za potrebe istoimene predstave Ulysses teatra. Hvaljena etnoskupina Cinkuši redovito uglazbljuje stihove Krležinih pjesama poput *Nenadejano bogčije zveličenje* i *Mizerere tebi, Jeruzalem*, a etnomuzikolog, skladatelj i aranžer Božo Potočnik stihovima balade *Stric-vujc* inspirirao se za skladbu *Idu babe od zornice*.

koju je dramatisirao Marijan Varjačić, scenografiju potpisao Aljoša Paro, kostimografiju Jadranka Tomić, a scensku glazbu Vid Kralj Novak. A više nego izvrstan ansambl čine Ljiljana Bogojević, Zdenko Brlek, Hana Hegedušić, Jan Kerekeš, Ljubomir Kerekeš, i Sunčana Zelenika Konjević.

Branka Pavić Blažetin

Trenutak za pjesmu

Planetarijom (ulomak)

**I videl sem v megli,
v megli sem videl:
Zerinski grof čez meglu
kak slepec gre v Beč.**

**A nazaj ga nebu, a nazaj ga nebu, a nazaj ga nebu
nigdar več.**

**I Jelačića Bana i Gospona Gaja,
I Njih sem videl bloditi v Beč:
tam buju svoju, tam buju svoju, tam buju svoju
poplivali reč.**

Miroslav Krleža

Kiseški bal s prijateljima iz Orehovice

Zadnje januarske subote ponovo je priredjen tradicionalni bal Hrvatov u Kisegu, a kade bi to drugde bilo nego u Jurišičevoj Višeskoj dvorani. Što naliže ljeta samoga početka ovoga bala, s tim

Predsjednik KUD-a Fijolica Branko Sušec predaje dar domaćinu Šandoru Petkoviću

Tančalo se je, po običaju, do jutra

su i sami sadašnji organizatori u dilemi, i ne zna se točno kad je organiziran prvi bal u dotičnom varošu. Neki velu da je tomu jur 39 ljet, a Petrovišćan Janoš Nemet, uz čije ime se veže organizacija prvih balov u fašenjku s velikim brojem Hrvatov u takozvanom Laposu, potom restoranu Gesztenyés i kasnije u Hotelu Irottkó, tako se spomene da je dar dvi ljeti prlje od 1980., kiseški mesopust bio glasan i po hrvatskoj muzici u Kisegu. Ljetos su još i četirmi pozdravili kih 170 gostov na Hrvatskom balu, dr. Mijo Karagić, bivši počasni konzul Republike Hrvatske u Kaniži, László Huber, načelnik Kisega, domaćin i predsjednik Hrvatske samouprave Šandor Petković, a svim je bilo drago da je ovom prilikom zašla i četveročlana delegacija iz Orehovice. U ime prijateljskoga KUD-a Fijolica, uz srdačne riječi i dar je domaćinu prikladao predsjednik Branko Sušec. Uprav tako kot i lani, i ljetos su tančoš i tamburaši Hrvatskoga kulturnoga društva Čakavci iz Hrvatskoga Židana pokazali svoju koreografiju i pozvali na prvi tanac goste, a za okusnimi falati i večerom iz restorana Noj, začela se je zabava uz muzički sastav Šetnja. Vjerno prethodnim ljetam, sapa, volja i kondicija sve do jutra nije ostavila veseljake. *Tiho*

Hrvatski igrokazači iz Slovačke u Kemlji

Prijateljstvo zi jandrofskimi i činovskimi Hrvati imamo blizu četrdeset ljet. Zato su nam jako dragi i skupni programi, bali i festivali. Rado je vidimo svaki put kod nas. Sada je došlo vrijeme, da pokažu u našem kulturnom domu njev igrokaz pod

naslovom „Jive, kade si bio svu noć?“ Teško je bilo datum najti da bude svakomu dobro, ali 27. januara, u nedilju otpodne, došlo je do gostovanja. Bojali smo se, koliko ljudi će skupa doći pogledati igrokaz, iako smo njev nastup najavili na plakata i društvenoj mriži. Veselili smo se mi organizatori, kad smo vidili veliku zainteresiranu publiku u našem kulturnom domu. Došli su gosti iz Staroga Grada, još i iz Ugarske Kemlje je bilo ljudi. Predsjednica Hrvatske samouprave, Marija Novič-Štipković pozdravila je glumce i Kemljance, i izrazila je svoje zadovoljstvo da su za nastupom u Bizonji, hrvatski igrokazači iz Slovačke zašli i u Kemlju. Komedija je bila odlična, glumci su sve dali u svoju igru, i ovako smo svi skupa uživali u sjajnoj predstavi uz hrvatske riječi. Na koncu igrokaza je samouprava pozvala na agape sve nazočne.

Marija Novič-Štipković

Bogatstvo...

HKD Čakavci i Židanski tamburaši su kiseški bal otvorili

Bušarski ophod i otvorenje izložbe radova fotografa Zsolta Répásyja „Poklade očima bušara“

Hrvatska samouprava budimpeštanskoga V. okruga 9. veljače 2019. priredila je pokladni program, u sklopu kojeg u galerijskome prostoru „Aranytíz“ otvorena je izložba radova fotografa Zsolta Répásyja „Poklade očima bušara“. Nazočne su pozdravili: predsjednik Odbora za ljudska prava, narodnosne manjine i vjerska pitanja Samouprave V. okruga Gábor Szentgyörgyvölgyi, opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Ivan Bušić, a izložbu je otvorila ravnateljica Uprave za nematerijalne kulturne baštine senandrijskog Muzeja na otvorenome „Skanzen“ Eszter Csonka-Takács.

Hrvatska je samouprava V. okruga pozvala mohačke bušare u narečenu gradsku četvrt na uobičajeni ophod, kako bi se potjerala zima i pozdravilo proljeće. Bušari su svoj ophod, u pratnji Tamburaškog sastava „Dunavkinje“, započeli na Trgu sv. Stjepana, te od Bazilike nastavili do Deákova trga i vraćali se do Općeprosvjetnog doma „Aranytíz“. Bili su oni prava atrakcija, mamili poglede ljudi, i svi su se rado fotografirali s njima.

Potom u galerijskome prostoru „Aranytíz“ otvorena je izložba radova fotografa Zsolta Répásyja „Poklade očima bušara“. Nazočne je pozdravila predsjednica Samouprave Marija Lukač, koja je istaknula da je povod organiziranja pokladnoga programa da će se ove godine navršiti kako su mohačke poklade

uvrštene u reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Potom se okupljenima obratio predsjednik Odbora za ljudska prava, narodnosne manjine i vjerska pitanja Samouprave V. okruga Gábor Szentgyörgyvölgyi. On je među inima govorio o tome da su u ovome vremenskom razdoblju ljudi od pamtivijeka iščekivali dobar prirod i da vrijeme bude što bolje. Budući da nije bilo poljoprivrednih radova, oni su se rado odali balovima, zabavama. Osobito u provincijalnim dijelovima Mađarske nastalo je mnoštvo običaja, kojima se zima htjela odagnati i dočekati proljeće. Ovo ozračje i vrijeme obilatoga jela, pića i veselja sa širenjem kršćanstva skraćeno je na četrdeset dana prije Uskrsa, zatim je već započela korizma.

Opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Ivan Bušić istaknuo je da ova izložba bušara Hrvata

Bušarski ophod u srcu Budimpešte

Razgleda se izložba.

Šokaca iz Mohača zorno pokazuje jednu bogatu zajedničku kulturnu baštinu Hrvata i Mađara. Izložbu je otvorila ravnateljica Uprave za nematerijalne kulturne baštine senandrijskog Muzeja „Skanzen“ na otvorenom Eszter Csonka-Takács. Ravnateljica

podrobnije je govorila o tome mohačkom običaju, o Bušarskom ophodu, da su korijeni bušara vrlo daleki. Naime, oni su stigli prije više stotina godina u Mohač, njihovi običaji potječu iz 17.-18. stoljeća, i to s područja Bosne i Hercegovine. Običaj i sve što je vezano za Bušarski ophod doživjelo je razne promjene. Međutim, korijeni običaja sačuvani su do dana današnjega, i s naraštajima se prenosi, a danas ga je već cijeli grad prisvojio.

Govoreći o izloženim djelima fotografa Zsolta Répásyja ravnateljica Eszter Csonka-Takács istaknula je da on već desetak godina posjećuje Bušarske ophode u Mohaču. To je dovoljno dugo razdoblje da bi on na svojim slikama već mogao pokazati taj posebni svijet s unutarnje strane. Njegove slike imaju svoj osoban pečat, može se uočiti i prepoznati da fotograf gaji posebno prijateljstvo s ljudima koje prikazuje, koje su tema njegovih slika. Ovo je razdoblje omogućilo i to da fotograf Zolt Répásy izgradi poseban odnos s mohačkim bušarima, što na svojim fotografijama i predočivo ilustrira. „Zapravo, ono što turisti nikada ne mogu upoznati, vezano za bušare, može se vidjeti na ovim fotografijama. Naime, tu se vidi i rad majstora koji izrađuju larfe, maske ili onih koji pletu čarape, te izrađuju opanke. Jedna bušarska oprema jako je teška, umalo dvadeset i pet kilograma. Kako nošenje

opreme tako i njihova izradba prilično je teška“, naglasila je ravnateljica, te je dodala kako je važan element Bušarskog ophoda i narodna glazba, koja prati bušare, te i ona čuva svoj dio baštine. Zolt Répásy na svojim fotografijama i to ovjekovječuje i tako prenosi budućim naraštajima. U sklopu postava izloženo je trideset i jedna fotografija, što je u vlasništvu grada Mohača. Nakon svečanog otvaranja, scenu je zauzela glazba, odnosno nastup mohačkoga Tamburaškog sastava „Dunavkinje“. Izložba je otvorena za javnost do 28. veljače 2019.

Kristina Goher

Otvorenje izložbe

15. Hrvatski bal u Bika pozvao Hrvate iz cijele okolice

Hrvatska samouprava Bika, na čelu s Janošom Viragom, pred nekoliko ljeti srčano je zasanjala vlašći Hrvatski bal u spomenutom varošu, daleko poznatom po svojoj termalnoj vodi. Ljetos, 19. januara, u subotu, u restoranu Fürdő je jur po petnaesti, jubilarni put dočekaio domaći predsjednik s kupicom žganoga goste ne samo iz naselja nego i iz Prisike, Hrvatskoga Židana, Kisega, Petrovoga Sela, Sambotela, štoveć i iz Budimpešte. Za atmosferu odličnom muzikom je bio zadužen kvartet Freya banda iz Sumartona, a Petar Moger, rodnom iz Osijeka, ki se je večkrat obrnuo jur med Gradišćanskimi Hrvati, povidao je da po četvrti put guslaju u Bika. „Mislim da smo pozvani baš zbog toga jer znamo hrvatske tradicionalne i novokomponirane pjesme i iz Hrvatske, a uz to sviramo i mađarske šlagere, gradišćanske melodije, a ako baš zatreba za susjede Austrijance, znamo neke pjesme i na njemačkom. Zato i kažem da smo univerzalni. Volio bi da bude i ova današnja fešta takva, kao svaka dosad, kada smo mi svirali“, istaknuo je pjevač, harmonikaš i klavijaturist. Pri pozdravni riči je Janoš Virag naglasio da te subote u tri varoši su priredjeni hrvatski bali, u Beču, Budimpešti i Bika, ali se ufa da i oni se neće razočarati ki su med trimi naselji izabrali najmanji grad i njev bal. Domaći zbor Danica je s gradišćanskimi jačkami pozdravio goste, a pri fanjskoj večeri je rekla Karolina Berzlanović da su mogli svako ljeto doći na ov bal, a u jednoj balskoj sezoni mogli su i drugamo pojti mulatovati. „Svenek je veselo ovde, a ja mislim, ča je ovde hrvatski predsjednik on je iz Prisike, pak zato nam je i

Hrvatski zbor Danica je s gradišćanskimi jačkami oduševio goste

Zabava je durala do svitanja

Domaćin Janoš Virag (sliva) nazdravio se je i s muzičari

I Prisičani su se dobro ćutili

Grupa sambotelskih Hrvatov

dužnost doći va bal“, dodala je Prisičanka ka je došla s mužem i prijateljskimi familijami. Za večerom se je napunio plac za tanac, a kod veseljakov, od rane ure večera skroz do jutro, volja i želja se nije isušila za zabavom. Na stolu i u koperka su se shranjale vridne nagrade za tombole, od kih je jednu od glavnih, televiziju Thomson, dobio sambotelski Franci Jurašić. Kako je naglasio Janoš Virag, ovput je bio najpr najavljeni broj gostov oko 110, ali zavolj betega neki su morali još ostati doma. Ovako se je blizu sto ljudi bezbrižno zabavljalo na fešti. Na pitanje, je li ov jubilarni bal morebit i zadnji u dotičnom varošu, predsjednik je odgovorio ovako: „Meni je zadnji da, aš mislim, ljeta su prošla i ovoliko je za me dost. Dugo sam ovo djelao, iako velika muka mi nij' bila, dovleg sam od srca rado činio. Človik mora znati kade mu je hartar i reći dost. Imamo mlade ljude, ufa se da će se i najti ta peršona, ka će ovo dalje djelati i dalje nositi!“

Tiho

Spomen-večer u čast Đuri Frankoviću

Polaznici lukoviškog vrtića

Lukoviška Hrvatska samouprava te Hrvatski vrtić i osnovna škola 8. veljače ove godine organizirali su spomen-večer u čast Đuri Frankoviću. Priredba je otpočela u 18 sati u Sportskoj dvorani. Na spomen-večer pristigli su iz više naselja, među uzvanicima bili su Mirko Čurić, predsjednik Slavonsko-baranjsko-srijem-

skog ogranka DHK, dr. sc. Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj, Gabor Gyórvári, ravnatelj pečuskog Obrazovnog centra, gosti iz Molve, Zvonimir Ištvan, pisac i etnograf, gosti iz Virovitice, Jelica Maćok Čende, predsjednica Hrvatske samouprave Šo-
mođske županije, dr. Ernest Barić,

profesor i bivši voditelj Hrvatske katedre u Pečuhu, Nora Varga Kecskés, ravnateljica osnovne škole, Anica Popović Biczak, zastupnica Hrvatske državne i barčanske Hrvatske samouprave, Jozo Maćok, lukoviški načelnik, Ljubica Veber, zastupnica Hrvatske samouprave Baranjske županije, načelnici, predsjednici i zastupnici okolnih hrvatskih samouprava te domaćini.

Organizatori su se te večeri prisjetili poznatog publicista, književnika, etnografa, znanstvenika i kulturnoga djelatnika, koji bi imao tih dana (9. veljače) 74 godine. Kulturni su program u duhu Đure Frankovića započeli vrtičari prikazujući dječje igre, brojalice i pjesmice koje je sam Đuro Franković zapisao u naselju. Odgojiteljice vrtića oduvijek smatraju važnim predati to sakupljeno blago, dakle svi naraštaji lukoviškog vrtića izrasli su vrtić s pjesmicama skupljenim zahvaljujući Đuri Frankoviću. Osnovnoškolci su nastavili kulturni program u kojem se publiku upoznali s osnovnim podatcima životnog puta Đure Frankovića te su prikazali tri priče o nastanku svijeta iz Frankovićeve nove knji-

Nazočne je pozdravila Ruža Bunjevaca.

Dr. sc. Stjepan Blažetin i Mirko Čurić

Brojna publika

ge „Pučke Biblije“. Zatim je školski zbor oduševio gledateljstvo podravskim pjesmama uz pratnju harmonike. Kulturni su program zatvorili plesači KUD-a Tanac, koji su izveli prvo bunjevačku, potom podravsku koreografiju, za koju su građu skupili u Lukovišću. Među pozvanim gostima bila je udovica Đure Frankovića, Kata Franković, koja je s prelijepim riječima zahvalila na organizaciji i izvedbi programa. Tako se ta spomen-večer u prisjećanju na Đuru Frankovića završila s lijepim uspomjenama. Organizatori su svima pripremili zajedničku večeru, pokraj koje se još dalje moglo razgovarati i prisjećati se Đure Frankovića.

Ramona Štivić

Mala stranica

Bliže nam se poklade

Pokladno ludovanje i život pod maskama u korizmenom razdoblju već je duga tradicija. Blagdan Bogojavljenja, Sveta tri kralja posljednji je dan božićnoga ciklusa. U starome Rimu u to doba godine održavale su se brojne svetkovine pod maskama: Saturnalije i Januarske kalende. Te poganske običaje Crkva je nastojala kristijanizirati pa je to razdoblje nazvala svetom dvanaestodnevnicom. Poganske maškare raspršile su se potom u vremenu koje im je ostalo između Bogojavljenja i korizme. Maskiranje je preraslo u tradiciju. Maske su izrađivali od dostupnih materijala, to vidimo na svekolikim maskama:

- maske za **bušare** izrezbarene od vrbova drveta, uobičajeno obojene životinjskom krvlju; u

- lafre su maske koje su obično izrađene od komada vrbova drveta, izdubljene, a izvana grubo izrađene u obliku ljudskog lica, vrlo često **grotesknih** crta lica; a

- **selnički pikač** na glavi nosi pletenu košnicu za pčele, a cijelo je tijelo omotano suhom slamom.

ZA SPRETNE RUKE

Pokladnice za maskenbal

Pokladnice ili krafnice idealno su rješenje za sve ljubitelje ove slastice kojima se jednostavno ne da to satima raditi, koje će nestati u nekoliko minuta. Doduše, i pokladnice će zasigurno nestati svjetlosnom brzinom, no barem ne zahtijevaju mnogo muke.

Sastojci: 250 g glatkoga brašna, 250 g oštrog brašna, 40 g kvasca, 200 ml mlijeka, 3 žlice šećera, 50 ml ulja, 3 žumanjka, 2 žlice ruma, prstohvat soli i korica limuna.

Priprema: Zagrijte mlijeko s malo šećera i zatim u to izmrvite kvasac. U drugoj zdjeli pomiješajte žumanjke, ulje i rum. Dodajte brašno, ostatak šećera, sol i koricu limuna. Na samome kraju umiješajte kvasac u mlijeku. Mijesite dok ne dobijete glatko tijesto. Lijepi li se, dodajte još brašna. Od

tijesta oblikujte kuglice te ih položite na krpu posipanu brašnom, i pokrijte. Ostavite da se diže 20 minuta i zatim ih preokrenite na drugu stranu pa ostavite još 20 inuta. Pržite samo kratko dok dobiju lijepu boju sa svake strane i ubacite kristal-šećer. Napunite ih po želji.

Vic tjedna

PEPELJUGA

Žena: „Ja sam tebi poput Pepeljuge, kuham, glačam, perem, čistim...”

Muš: „Pa nisam li ti rekao da ćeš živjeti kao u bajci kada se udaš za mene?”

Semir Hasic, Salantski hrvatski narodnosni vrtić

U Boršfi proslavili 25. obljetnicu osnovne škole

Osnovna škola „Istvan Fekete“ u Boršfi 25. siječnja proslavila je 25. obljetnicu svoga postojanja. U ustanovu prije deset godina uveli su podučavanje hrvatskoga jezika, i danas djeluje kao osnovna škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika. Na svečanom obilježavanju bio je Péter Cseresnyés, zamjenik ministra inovacije i tehnologije, i Ferenc Magyar, ravnatelj kaniškog Obrazovnog okruga.

Naselje Boršfa, s nešto više od sedamsto žitelja (712) nalazi se tridesetak kilometara od hrvatsko-mađarske granice. Prema zadnjem popisu pučanstva, u naselju živi svega 0,7 % pripadnika hrvatske narodnosti, većinom žitelji koji su se sklapanjem brakova preselili iz hrvatskih pomorskih naselja, ipak mjesna školska ustanova smatra važnim podučavanje hrvatskoga jezika. U Boršfi 1973. godine osnovna je škola zatvorena, tada su učenici pohađali školu u Banoku i Kereku, ali nakon društvenih promjena na poticaj mještana 1993. izgrađena je nova školska zgrada s devet učionica, i započela je nastava. Godine 2007. ustanova je odlučila pokrenuti

Hrvatski kulturni program na obilježavanju 25. obljetnice

Ravnateljica škole
Gabriella Megyes Holczer

Dženifer Koller razmišlja o prijavi u hrvatsku dvojezičnu gimnaziju.

učenje hrvatskoga jezika, u početku u višekulturalnom programu, a poslije po programu narodnosnih škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika počev od prvog razreda i postupno je uveden hrvatski jezik u sve razrede. Danas od 1. do 8. razreda podučavaju hrvatski jezik tjedno 5 sati i jedan sat narodopisa. U ustanovi radi nastavnik s visokoškolskom spremom hrvatskoga jezika i dvije učiteljice razredne nastave također s hrvatskom strukom. Osnovna škola ima i partnerske škole iz Hrvatske, u Draškovcu i Domašincu, te nastoji pružiti djeci dodatna saznanja o hrvatskoj kulturi, odnosno svake godine organizira izlete u Hrvatsku. Trenutno ustanovu pohađa gotovo 120 učenika iz više naselja, a škola je pred velikim ulaganjima, kako je o tome informirao nazočne Ferenc Magyar, ravnatelj kaniškog Obrazovnog okruga na svečanosti, naime od jeseni će započeti gradnja velike športske dvorane vrijedne 900 milijuna forinta. Ravnateljica Gabriella Megyes Holczer ponosna je i na razne projekte koje ustanova financira zahvaljujući uspješnim natjecanjima. Svake se

godine kandidiraju na Program „Bez granica“ u okviru kojega su više puta organizirali izlete u Hrvatsku, čak i do mora. U Programu „Supermenza“ uspjeli su pridobiti sredstva Europske unije od 20 milijuna forinta u okviru kojeg se promiče zdrava prehrana. Uređen je školski vrt gdje djeca sama uzgajaju povrće, te u novouređenoj kuhinji mogu od njih izraditi razna jela, kuhaju zdravu hranu. Što se tiče dodatnih hrvatskih sadržaja, zatraže pomoć od ostalih hrvatskih škola, odnosno civilnih udruga hrvatskih pomorskih naselja. Učenje hrvatskoga jezika roditelji vrlo cijene i sretni su što im djeca uče još jedan jezik koji im može biti koristan u blizini hrvatske granice. Prema planovima, ove će se godine jedna učenica upisati u neku od naših dvojezičnih hrvatskih gimnazija, čemu se jako raduju, jer smatraju, da nije bio uzaludan onaj trud koji su uložili u podučavanje hrvatskog jezika i kulture. *beta*

SERDAHEL

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ 2. ožujka 2019. priređuje Hrvatski bal, s početkom u 19 sati u mjesnom domu kulture. Na balu će svirati Sumartonski lepi dečki. Ulaznice se mogu kupiti samo u pretprodaji do 22. veljače u serdahelskoj Seoskoj samoupravi po 3500 Ft koja sadrži večeru (švedski stol) i čašu šampanjca. Detaljnije informacije na telefonu 06 93 583 035.

KERESTUR

Mjesna Osnovna škola „Nikola Zrinski“ 6. ožujka od 8 do 10 sati održat će Dan otvorenih vrata na koji očekuje buduće prvake i njihove roditelje. Na tom će Danu ravnateljica Anica Kovač informirati roditelje o programu škole, te o raznim mogućnostima izvannastavnih aktivnosti, učenju jezika, nakon čega posjetitelji mogu sudjelovati na satima u prvom razredu.

Međunarodna kobasijada u Santovu

Samouprava naselja Santova 19. siječnja organizirala je već redovitu međunarodnu Kobasijadu čiji je pokretač seoski vijećnik Ilija Stipanov, glavni organizator priredbe. U mjesnom domu kulture okupilo se umalo dvadeset družina koje su se natjecale u nadijevanju domaće kobasice. Osim domaćih družina i momčadi iz okolnih naselja, došli su i gosti iz Bezdana te Sombora. Kao i svake godine, organizatori su osigurali meso i crijeva za nadijevanje kobasica, a začine svaki natjecatelj po svom okusu. Među natjecateljima bila je i družina santovačke Hrvatske samo-

Predstavnik pobjedničke momčadi s glavnom nagradom

Družina santovačke Hrvatske samouprave

Družina santovačke Seoske samouprave

uprave, a za nadijevanje kobasice zaslužni su Joza Mandić i Stipan Filaković. Prema odluci ocjenjivačkog suda, 1. mjesto osvojila je domaća družina (Csipet-csapat), 2. pečuška družina, a 3. članovi santovačkoga Kluba umirovljenika. S. B.

POMURJE

Sukladno zakonu o financiranju narodnosnih samouprava, u Zalskoj su županiji sve hrvatske samouprave dobile prvu polovinu iznosa potpore za svoje djelovanje. U Županiji djeluje ukupno 59 narodnosnih mjesnih samouprava, od kojih deset hrvatskih mjesnih samouprava i jedna teritorijalna (županijska). Prema zakonu o proračunu, u 2019. godini potpora je dodijeljena prema omjeru broja stanovništva pripadnika dotičnoj narodnosti u određenom naselju. Ako u nekom naselju prema prethodnom popisu pučanstva živi više od 50 pripadnika određene narodnosti, tamošnja mjesna samouprava ima pravo na dvostruku potporu osnovnog iznosa (520 tisuća), tj. na milijun i 40 tisuća forinta. Budući da je u Zalskoj županiji u svim naseljima u kojima djeluje hrvatska samouprava bilo više od 50 pripadnika hrvatske narodnosti, podjednako svaka hrvatska samouprava dobije godišnju potporu za djelovanje u iznosu od 1 040 000 Ft.

MOHAČ

Prije 25 godina utemeljena je Zaklada „Za buduću hrvatsku (šokačku) inteligenciju“ koja od tada pomaže učenike na srednjim i visokim školama te studente na fakultetima koji su nakon završetka školovanja voljni raditi na prosvjetnom i kulturnom uzdizanju domaćega hrvatskog stanovništva i čuvati njegovu samobitnost. Lani je mohačka Hrvatska samouprava poklonila Zakladi sto tisuća forinta za kupnju rječnika hrvatsko-mađarskog i mađarsko-hrvatskog jezika. Ukupno petnaest natjecatelja, od toga četvero studenata i jedanaest srednjoškolaca dobilo je rječnike, kaže predsjednica Zaklade dr. Marija Prakatur, te i ovim putem još jednom zahvaljuje predsjednici mohačke Hrvatske samouprave Ireni Udvarac i njezinu zastupničkom tijelu.

BUDIMPEŠTA, SIGET

Izaslanstvo čakovečke Zrinske garde i ove je godine sudjelovalo na proslavi Dana vojnog učilišta „Nikola Zrinski“ u Budimpešti, 1. veljače. Na poziv dekana dr. Árpáda Pohla, na svečanosti su u izaslanstvu sudjelovali predsjednik Skupštine čakovečke Zrinske garde Dražen Berković, član Predsjedništva Marjan Novak i gardisti koje je vodio dozapovjednik Hrvoje Goričanec. Na proslavi su sudjelovali i učenici keresturske škole, članovi udruge Zrinski kadeti te ravnateljica škole i keresturski načelnik. Izaslanstvo Zrinske garde položilo je vijenac kod spomenika Nikoli Zrinskom te je pribivalo prigodnoj svečanosti. Narečeno je izaslanstvo također sudjelovalo 13. veljače u Sigetu na proslavi kojom su gradska samouprava i Krug prijatelja Sigeta obilježili oslobođenje od Turaka.

Izvor: <https://honvedel.em.hu/>

BAJA

Na gradilištu pokraj državne ceste, 51 blizu grada Baje pronađeni su arheološki nalazi iz brončanog i Arpadova doba. Arheološkim promatranjem pronađeni su ostatci naselja, te pokapanje na leđa, i jedan grob. Arheološke radove obavlja stručnjakinja kečkemet-skog Muzeja Józsefa Katone, koja sa svojim kolegama obavlja razne zemljane radove. Nakon restauracije otkriveni nalazi pohraniti će se u bajsom Muzeju Istvána Türra.

U podunavskome gradiću 23. veljače priređuje se XII. festival hurke i kobasice koji će se održati na Petőfijevu otoku. Prijavljeni će se natjecati za naslov „Festivalska kobasica grada Baje“, za „Najljepše postavljene stol“ te za „Bačku zlatnu rakiju“ za 2019. godinu. Dobrotvorna hurkijada i kobasijada počinje u 10 sati, a uz popratne zabavne i glazbene sadržaje popodne će biti svečano proglašenje rezultata. Dan završava u 18 sati koncertom dušnočkog Orkestra „Zabavna industrija“ i plesačnicom uz članove Plesnoga kruga „Šugavica“.

BIKIĆ, BORŠOT

Samouprave dvaju naselja putem natječaja „Održivi razvoj prometa u naseljima“ osvojile su potporu od 150 milijuna forinta za biciklističku stazu. Radovi su u tijeku, a gradi se biciklistička staza duga tri kilometra koja će povezati dva naselja. Nova staza priključuje se na postojeću stazu u Bikiću i kao njezin nastavak gradi se do Boršota. Dakako, cilj je dviju samouprava da se stvore uvjeti za sigurno, održivo prometovanje poradi zaštite okoliša, smanjivanje ispuha ugljičnog dioksida. Izgradnjom biciklističke staze olakšat će se odlazak na posao jer duž staze smještene tvrtke i ustanove zapošljavaju gotovo 600 ljudi. Uslijed narečenoga razvoja radna mjesta bit će neposredno, sigurno i udobno dostupna biciklom. Završetak radova, koji su u punom zamahu, očekuje se do 15. kolovoza.

PEČUH

U Hrvatskome klubu Augusta Šenoa 8. veljače otvorena je izložba pod nazivom Šarena sjena. Posrijedi je izložba sudionika likovne kolonije Šarlota Levanda. Sudionici ove likovne kolonije već desetak godina svoje uratke inspirirane hrvatskim Jadranom izlažu u Maloj galeriji Hrvatskoga kluba.

42. SAJAM TURIZMA „UTAZÁS“

„Aktivni vikend“ krilatica je ovogodišnjega 42. sajma turizma „Utazás“, najistaknutijeg susreta putnika, turista i turističkih stručnjaka. Sajam na prostoru HUNGEXPO-a otvara svoja vrata 21. veljače 2019., i očekuje posjetitelje do 24. veljače. Počasna je gošća država sajma Alžir, a iz Mađarske u središtu je Bačko-kiškunska županija, odnosno Kečkemet te programi i ponude nacionalnih tvrđava i dvorova. Na radionicama će se razmotriti unapređenje i mogućnosti aktivnoga turizma: biciklizam, ronjenje, šetanje i planinarenje, sportski ribolov i zračni sportovi te rječarenje. Na sajmu bit će mogućnosti i susreta s poznatim, u turizmu iskusnim blogerima, i razmjenjivanju iskustava. Za najmlađe također će biti programa, za one od 4 do 9 godina posebno je namijenjen Dječji kutak.

KANIŽA

Taj pomurski grad ove godine, od 1. do 3. ožujka 2019., jedanaesti put priređuje Državni festival pokladnice na kojem iz godine u godinu sudjeluju i družine iz pomurskih hrvatskih naselja. Festival osim promicanja spomenute pokladne poslastice, nudi mogućnost za male poduzetnike, kako bi predstavili i prodavali svoje domaće proizvode.

KEMLJA

Zastupnici Hrvatske samouprave vas srdačno pozivaju na 40. jubilarni Hrvatski bal 23. februara, u subotu, početo od 19 uri, u mjesni Kulturni dom. U programu nastupaju domaće kulturne grupe, svira Moger-trio. Ulaznice stoje 1000 Ft, a tombole 300 Ft. Sve vas čekaju organizatori!

KALAIČA

Hrvatska samouprava 23. veljače organizira već tradicionalnu pokladnu zabavu pod nazivom „Lakomac“ koja će se održati u gostionici „Juca néni csárdája“ na obali Dunava. Na priredbi, koja počinje u 18 sati, u prigodnome kulturnom programu nastupaju dušnočka Plesna skupina „Biser“ i kalački Pjevački zbor „Ružice“. Goste će zabavljati dušnočki orkestar „Zabavna industrija“.

KAŠAD

„Udruza za Kašad“ 16. veljače u sklopu programa „Széchenyi 2020, Europskoga socijalnog fonda – ulaganje u budućnost“ priredila je obiteljsko pokladno druženje, koje je počelo u poslijepodnevnom satima u kašadskoj Kossuthovoj ulici na broju 18 paljenjem lomače, a nastavljeno zabavom maskiranih sudionika, uz dječje veselje i dječji orkestar ECCPECC te pečenje slanine. Nije nedostajalo ni sendviča, sokova i toplog čaja. Od 18 do 21 sat održana je plesanica uz Orkestar Vizin, a plesove je podučavala Vesna Velin.

MOHAČ

KUD „Zora“ 2. ožujka ove godine organizira Šokački bal koji će se prirediti u Osnovnoj umjetničkoj školi „Lajos Schneider“ (Vörösmartyjeva ulica 3), s početkom u 20 sati. Svirat će Orkestar „Poklade“. Ulaznice s večerom: 4000 Ft; bez večere 2000 Ft. Ulaznice u pretprodaji i rezervacija stolova od 1. veljače u Uredu „Turinform“ (Mohač, Széchenyijev trg 1). Obavijesti, pitanja, primjedbe na telefonu: 06-30/333-0075 kod Stipana Darašca.